

Profesoriui Adolfui Paulauskui – 80

2003 m. spalio 16 d. Lietuvos tekstilės chemikų patriarchui, ilgamečiam Kauno technologijos universiteto Organinės technologijos katedros vedėjui prof. **Adolfui Paulauskui** sukako 80 metų.

Adolfas Paulauskas gimė 1923 m. Švėkšnoje. Mokėsi Švėkšnos „Saulės“ gimnazijoje, kurią baigęs pradėjo studijuoti Vytauto Didžiojo universitete. Deja, vokiečiams uždarius universitetą, studijas netrukus teko nutraukti. Jis grįžo į tėviškę ir pradėjo dirbti lentpjūvėje. Vėliau dirbo pedagoginį darbą Švėkšnos gimnazijoje. Anksti supratęs užsienio kalbų svarbą privačiai mokėsi vokiečių, prancūzų, anglų ir rusų kalbų. Laisvalaikį skyrė chemijos ir fizikos stu-

dijoms. Žingeidus jaunuolis, savarankiškai bestudijuodamas šiuos mokslus, susižavėjo įžymaus Lietuvos fiziko bei chemiko Teodoro Grothusso darbais. Teodoras Grothussas dar XIX a. pradžioje sukūrė šviesos sąveikos su medžiaga bei spalvų atsiradimo teoriją ir tapo fotochemijos mokslo pradininku. Susižavėjimas Teodoro Grothusso darbais, galima teigti, nulėmė tolesnę A. Paulausko karjerą: 1945 m. jis vėl atėjo į Vytauto Didžiojo universitetą. Nepaisant intensyvių studijų ir nemaža laiko reikalavusių laboranto pareigų, būsimojo profesoriaus neapleido mintys apie Teodoro Grothusso ir jo pasekėjų idėjas. Šios mintys atvedė jį į mokslo laboratoriją. Kai Vilniuje vyko pirmoji Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų mokslinė konferencija, studentas A. Paulauskas skaitė pranešimą apie pirmuosius savo tyrimų rezultatus. Pranešimui paskirta antroji vieta, o pranešėjas apdovanotas pinigine premija. Jaunojo mokslininko pranešimu susidomėjo konferencijai pirmininkavęs tuometinis Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Juozas Matulis. Diskusijose dalyvavęs akademikas paskatino A. Paulauską baigus universitetą tęsti mokslinį darbą. 1949 m. rudenį jam buvo pasiūlyta stoti į Mokslų akademijos aspirantūrą. Vadovu sutiko būti akademikas Juozas Matulis, nes pats jaunystėje buvo „sirgęs fotochemijos liga“.

Deja, gyvenimo aplinkybės atitolino A. Paulausko mokslinės karjeros pradžią. Jaunasis specialistas grįžo į Kauną ir pradėjo dirbti inžinieriumi-chemiku „Litekso“ fabrike, kuriame vyriausiojo inžinieriaus J. Bazevičiaus paskatintas įkūrė fabriko cheminę laboratoriją. Neatsitraukdamas nuo darbo gamyboje, netrukus pradėjo dirbti pedagoginį darbą tuometinio Kauno politechnikos instituto Cheminės technologijos fakultete. Vėl ryžosi moksliniam darbui, tapo prof. A. Purėno aspirantu neakivaizdininku ir pradėjo pluoštinių medžiagų fotocheminės destrukcijos ir stabilizacijos tyrimus. Dabar, mintimis grįždamas į nelengvus jaunystės laikus, prof. A. Paulauskas su dėkingumu prisimena moksliniam darbui jį paskatinusius prof. J. Matulį, prof. A. Purėną bei tuometinį „Litekso“ fabriko vyriausiąjį inžinierių J. Bazevičių, kuris sudarė galimybes derinti mokslinį bei pedagoginį darbą su inžinieriaus pareigomis gamyboje.

1958 m. Mokslų ir technikos komiteto pirmininko prof. A. Žukausko pakviestas A. Paulauskas pra-

dėjo dirbti šio komiteto vyriausioju specialistu. Šioje institucijoje dirbantys specialistai turėjo tais laikais, galima sakyti, išskirtinę galimybę naudotis Vakaruose leidžiamais mokslo ir technikos žurnalais bei kitais leidiniais. A. Paulauskas, pasinaudodamas šia galimybe ir nepamiršdamas savo pagrindinių mokslinių interesų pluoštų fotocheminės destrukcijos srityje, per trumpą laiką parašė keletą įvairios apimties knygų, skirtų pluoštinių medžiagų savybėms ir jų gamybos bei perdirbimo technologijoms.

1961 m. A. Paulauskas, tuometinio Kauno politechnikos instituto prorektorius M. Martynaičio paskatintas, perėjo dirbti šio instituto Organinės chemijos ir technologijos katedroje. 1962 m. apgynė chemijos mokslų daktaro disertaciją, o po aštuonerių metų – habilitacinį darbą technologijos mokslų srityje. Abi disertacijos buvo skirtos natūralių, dirbtinių ir sintetinių pluoštų fotocheminei destrukcijai bei stabilizacijai. 1972 m. A. Paulauskas buvo išrinktas Organinės technologijos katedros vedėju, 1973 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. Katedros vedėju profesorius dirbo beveik 20 metų. Už darbus pluoštinių medžiagų fotocheminės destrukcijos srityje 1972 m. jam paskirta nacionalinė mokslo premija. 1991 m. prof. A. Paulauskas išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu.

Prof. A. Paulauskas buvo kviečiamas dirbti ir tobulintis užsienio mokslo institucijose: Paryžiaus ir Liono mokslo tyrimo institutuose (1976 m.), Drezdeno technikos universitete ir Berlyno Humboldtų universitete (1982 m.), Budapešto technikos universitete (1988 m.). Su užsienio šalių mokslininkais atliktų tyrimų rezultatai paskelbti šių šalių mokslo žurnaluose. Spręsdamas polimerų fotocheminės destrukcijos problemas profesorius taip pat bendradarbiavo

su Rusijos, Australijos, Japonijos, Meksikos, Indijos ir kitų šalių mokslininkais.

Prof. A. Paulauskas su bendradarbiais yra paskelbęs apie 260 mokslinių straipsnių. Beveik šimtas darbų paskelbta užsienyje. Dvidešimt dvi išradimais pripažintos technologijos įdiegtos gamyboje. Dirbdamas katedros vedėju, profesorius buvo įvairių mokslinių tarybų narys, pirmininko pavaduotojas, pirmininkas, respublikinės mokslinės tarybos, chemijos ir cheminės technologijos sekcijos pirmininkas.

Šimtai buvusių jubilato studentų, pasklidusių po Lietuvos tekstilės pramonės įmones, aukštąsias mokyklas ir mokslo institucijas, šiandien su meile prisimena savo profesorių. Kiekvienam iš jų profesorius kadaise yra pasakęs ne vieną gerą žodį, paskatinęs siekti žinių, žavėjęs juos savo erudicija, unikaliu oratoriaus talentu. Mes, buvę profesoriaus bendradarbiai, visuomet žavėjomės jo organizaciniais sugebėjimais. Sudėtingiausias problemas profesorius sugebėdavo išspręsti ramiai ir demokratiškai, rodos, nė minutei nepamiršdamas amžinųjų žmogiškųjų vertybių.

Žurnalo „Chemija“ redakcinė kolegija, gražus jo mokinių būrys ir kolegos širdingai sveikina prof. **Adolfą Paulauską** jubiliejaus proga, linki geriausias kloties ir sėkmės darbuose.

Dr. V. Gražulevičienė
*Lietuvos žemės ūkio universiteto
Chemijos katedros docentė*

Prof. J. V. Gražulevičius
*Kauno technologijos universiteto
Organinės technologijos katedros vedėjas*

The 80-year Jubilee of Professor A. Paulauskas

On October 16, 2003 Professor Adolfas Paulauskas, the patriarch of the Lithuanian textile chemists, former longevous head of Department of Organic Technology, Kaunas University of Technology, has hold his 80th jubilee.

Adolfas Paulauskas was born in 1923 in Švėkšna. After graduation from the Saulė Gymnasium of Švėkšna he entered Vytautas Magnus University. Unfortunately, the university was closed soon by the German invaders and the future professor had to return back to Švėkšna where he found a job in a sawmill. Later he started working as a teacher in the gymnasium of Švėkšna. He early understood the importance of the foreign languages and privately attended classes of the German, French, English and Russian languages. His free time was used for the studies of chemistry and physics. Studying these subjects the curious young man came across the ideas and works of the famous Lithuanian chemist and physicist Theodor Grotthuss. Early in the 19 century, Theodor Grotthuss had developed the theory of the interaction of light with matter and the theory of the origin of colours. He became the pathfinder of photochemistry. The interest in the works of Theodor Grotthuss apparently fated the further carrier of Adolfas Paulauskas and in 1945 brought him back to the Vytautas Magnus University. Despite hard studies and the time-consuming technician's job, a future professor did not forget the ideas of Theodor Grotthuss. These ideas brought him to a research laboratory. When the first scientific conference of the students of the Lithuanian universities took place in Vilnius, the student Adolfas Paulauskas reported on his first results in photochemical investigations. For this report he obtained the second prize and a cash award. The then president of the Lithuanian Academy of Sciences Professor Juozas Matulis who chaired the conference took up the report of Adolfas Paulauskas and encouraged him to proceed with his research work. In 1949 he became a PhD student of Prof. Juozas Matulis who himself when young admired photochemistry.

Unfortunately, the life circumstances estranged the beginning of the scientific carrier of Adolfas Paulauskas. He went back to Kaunas and started working at the textile factory "Liteksas" as a chemical engineer. Encouraged by the chief engineer J. Bazevičius, he established a chemical laboratory of the factory. Being on-the-job in industry, Adolfas Paulauskas soon started teaching at the Faculty of Chemical Technology, Kaunas Polytechnical Institute. He became a corresponding PhD student of Prof. A. Purėnas and started to investigate the photoche-

mical degradation and stabilization of fibrous materials. Now recalling those young days Professor with gratitude remembers Prof. J. Matulis and Prof. A. Purėnas who encouraged him to do research and J. Bazevičius, the chief engineer of the factory "Liteksas", who allowed him to combine the teaching and research activities with work in industry.

In 1958 the head of the Committee of Science and Technology of Lithuania Prof. A. Žukauskas invited Adolfas Paulauskas to work in the Committee where he got the position of the chief specialist. The staff of this institution had at that time a unique opportunity to read scientific and technical journals and books published in the West. Taking this opportunity, Adolfas Paulauskas wrote several books on the properties of fibrous materials and on the technologies of their production and processing. He certainly did not forget his main scientific interest, *i.e.* photochemical degradation of fibers.

In 1961 the then rector of Kaunas Polytechnical Institute M. Martynaitis invited Adolfas Paulauskas to take a full lecturer position at the Department of Organic Technology. In 1962 he defended the doctoral thesis and after eight years a habilitation work. The subjects of both doctoral and habilitation works were photochemical degradation and stabilization of artificial and synthetic fibers. In 1972 Adolfas Paulauskas was appointed Head of Department of Organic Technology, and one year later he obtained professorship at the same Department. He headed the Department for almost 20 years.

For his work in the field of photochemical degradation of fibrous materials in 1972 Prof. Adolfas Paulauskas was awarded a national scientific prize. In 1991 he was elected an expert member of the Lithuanian Academy of Sciences.

Prof. Adolfas Paulauskas was invited to work at foreign research and teaching institutions such as research institutes of Paris and Lyon (in 1976), Dresden Technical University and Humboldt University in Berlin (in 1982), Budapest Technical University (in 1988). The results of the joint research work were published in the scientific journals of these countries. Solving the problems of photochemical degradation of polymers, Prof. Adolfas Paulauskas also collaborated with scientists from Australia, India, Japan, Mexico, Russia.

The list of publications of Prof. Adolfas Paulauskas contains *ca.* 260 items. Almost 100 of his scientific papers were published in foreign journals; 22 patented new technologies were commercialized. Prof. Adolfas Paulauskas was a member, vice-chairman and chairman of different scientific boards. For example, he was Chairman of the Section of Chemistry and Chemical Technology of the National Scientific Board.

Hundreds of former students of Prof. Adolfas Paulauskas, working in the Lithuanian textile industry and at academic institutions remember with love their professor. He did manage to find a kind word for everybody, to encourage young people in their strivings. His students always admired his erudition, the unique talent of public speaking. We and many other former students of Prof. Adolfas Paulauskas were impressed by his organizing ability. He was able to solve the most difficult problems quietly and democratically, without forgetting even for a minute the everlasting human values.

Editorial Board of the journal “Chemija”, disciples and colleagues cordially congratulate Professor Adolfas Paulauskas on the occasion of his jubilee, wishing him good health and the best of luck in all his deeds.

Dr. V. Gražulevičienė
Associate Professor of the Chemistry Department,
Lithuanian University of Agriculture

Prof. J. V. Gražulevičius
Head of Department of Organic Technology,
Kaunas University of Technology